

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Svensk tidskrift för musikforskning*.

Citation for the original published paper (version of record):

Broch Ålvik, J M. (2019)

Made in Sweden: Studies in popular music

Svensk tidskrift för musikforskning

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-75481>

stm-sjm

Svensk tidskrift för
musikforskning

SWEDISH JOURNAL OF MUSIC RESEARCH

Svensk tidskrift för
musikforskning

Swedish Journal of Music
Research

STM-SJM 2019

Recensioner / Reviews

Alf Björnberg och Thomas Bossius:
Made in Sweden: studies in
popular music

Obituary

Martin Tegen (1919–2019)

STM-SJM 2018

STM-SJM 2017

STM-SJM 2016

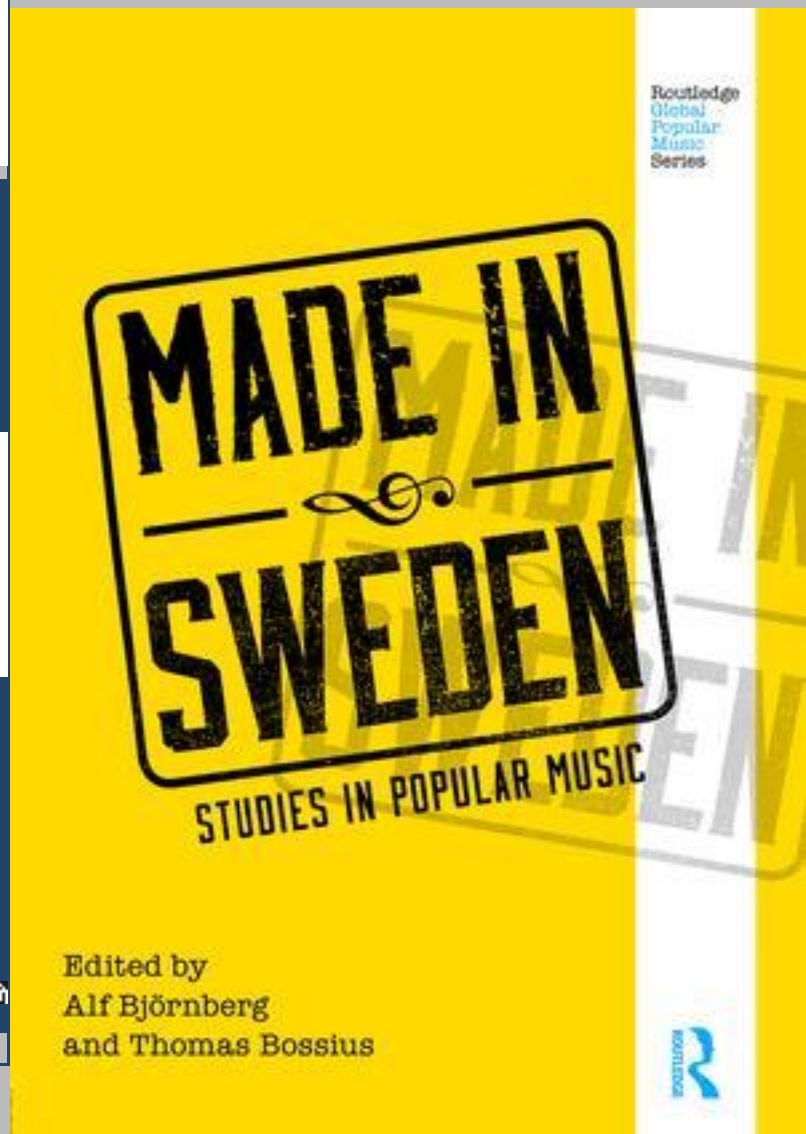
STM-SJM 2015

STM-SJM 2014

Author guidelines

Swedish Society for Musicology

MADE IN SWEDEN: STUDIES IN POPULAR MUSIC

Alf Björnberg och Thomas Bossius, red. 2017. *Made in Sweden: studies in popular music*. New York og London: Routledge. X + 255 s. ISBN 978-1-138-93652-2

Hvordan ser og høres lokalt produsert popmusikk ut i en globalisert verden? Dette er kanskje det mest sentrale spørsmålet som melder seg med Routedges bokserie som *Made in Sweden* er en del av: *Routledge global popular music series*. Seriens redaktører, Franco Fabbri og Goffredo Plastino, peker i sitt forord på en bivirkning ved globaliseringen: forskning på musikk utenfor det angloamerikanske feltet krever at man har tilgang til originaltekster, altså materiale på et annet språk enn engelsk. Redaktørene har derfor et godt utgangspunkt for sin serie: en samling antologier fra forskningsfronten, med bidragsyttere som skriver om og fra lokale miljøer.

Made in Sweden er også velegnet i en tid da internasjonale musikkforskere ser til Norden. Redaktørene Alf Björnberg og Thomas Bossius, begge ved Göteborgs universitet, trekker selv fram Roger Wallis og Krister Malms

bok *Big sounds from small places* (1984) som en forløper for sin egen bok. Wallis og Malm opererte med et begrep om "små steder", deriblant Sverige og Danmark, hvor musikkindustrien eksisterte under den internasjonale radaren. Redaktørenes rammefortelling plukker opp tråden fra Wallis og Malm, og skildrer Sverige som et lite land med en stor rolle i en globalisert musikkbransje.

Det er også nærliggende å sammenligne *Made in Sweden* med Fabian Holt og Antti-Ville Kärjäs *Oxford handbook of popular music in the Nordic countries* (2017). Holt og Kärjäs bok inneholder tyngre kritiske undersøkelser der *Made in Sweden* består av kortere kapitler og har et mer historiserende preg. Vi skal imidlertid ikke overse viktigheten av å dokumentere før man problematiserer. Bidragsyterne i *Made in Sweden* tar for seg lokale fenomener, og boka er et eksempel på den helt nødvendige kartleggingen av lokal historie som internasjonal populærmusikkforskning bør innebære. I så måte utfyller de to antologiene hverandre godt.

Boka inneholder ikke transkripsjoner eller noteeksempler. Dette er imidlertid ikke til hinder for det analytiske arbeidet. Dessuten gjør fraværet av en tyngre musikkteoretisk profil boka tilgjengelig for et bredere publikum. Boka framstår som relevant både for forskere og studenter, som en introduksjon til lokal populærmusikkforskning. I likhet med de andre bøkene i serien gir *Made in Sweden* dessuten innsikt i en mye mer kompleks samtidshistorie enn det som lar seg romme av seiglivede klisjeer, i dette tilfellet om det "svenske" i en engelsktalende populærkultur.

Boka består av fire hoveddeler med hver sitt tema, men temaene brer seg nødvendigvis ut over de enkelte delene. Dette preger spesielt del 1 og 2, som tar opp henholdsvis den historiske utviklingen og ideer om "svenskhet" i svensk populærmusikk; disse to tematikkene krysses i nær sagt hvert eneste kapittel. Disse delene er først og fremst historiserende, og forfatterne bidrar hver på sitt vis til å skrive fram en kritisk svensk populærmusikkhistorie.

Olle Edströms kapittel om folkparker beskriver et tidsmessig spenn fra tidlig modernitet, med industrialisering og organisert arbeiderbevegelse, til folkparkenes utsatte eksistens og relative avhengighet av dansband på 1990-tallet. Kapittelet følges av Björnbergs historiografiske studie av radioens rolle i sensur og smaksdannelse i etterkrigstidens Sverige og av Henrik Smith-Sivertsens kapittel om Svensktoppen. Begge kapitler løfter fram relevante eksempler fra tidlig svensk populærmusikk (Lapplisa, Jerry Williams), og tar opp aktuelle temaer som lokal musikkultur og proteksjonisme og hvordan de endrer seg over tid.

Del 2 belyser "svenskhet" fra flere kanter, og viser at begrepet er både komplekst og problematisk. Marita Rhedins kapittel om svenske trubadurer tegner opp hovedlinjer i *vissångens* historie, med røtter tilbake til Bellman og Taube. Hun analyserer trubadurenes oppføringspraksis og hvordan ideer om

profesjonalitet (profesjonell versus amatør) og kjønn (mannlige og kvinnelige utøver samt skillet offentlig-privat) blir til. Sverker Hyltén-Cavallius undersøker svensk progressiv rock, i et kapittel som er i slekt med hans bidrag i Holt og Kärjäs bok, men som belyser litt andre sider. Her er *progg* et mer uensartet fenomen enn man kan komme til å tro ut fra samtidens politisering av musikken, blant annet fordi forfatteren plasserer musikken i en større sammenheng av teknologi og estetikk, og ser en utvikling over tid som gjør ham i stand til å trekke linjer til tysk *krautrock*. Lars Lilliestams kapittel om dansband er dessverre ikke like presist. Tankene om musikken, spesielt stemmebruken, er interessante, men kapittelet er fullt av stråmenn, og framstår som for unyansert.

Kapitlene om svensk countrymusikk og *töntpunk* teoretiserer nostalgi og normalitet gjennom musikken. Spesielt Peter Dahléns kapittel treffer godt, med sin analyse av en subkultur av antihelter, med røtter i komedie og revy; på denne bakgrunnen kan man kanskje si at *töntpunk* trekker på noe av den samme nostalgien som dansband gjør. Det rikholdige utvalget av eksempler inkluderer Wilmer X, Perssons Pack, Traste Lindéns Kvartett (som alle hadde et publikum også i Norge) og Eddie Meduza; her kunne Onkel Kånkel, som i høyeste grad hentet inspirasjon fra revy og buskis, også passet godt.

I del 3 antyder forfatterne hvordan internett endrer sentrum-periferidynamikken grunnleggende, samtidig som det opprettholder spenningen og maktinndelingen ved å forsterke posisjonen til engelsk som globalt språk. Svensk musikk var imidlertid globalisert før internett. Susanna Nordströms kapittel er en viktig historisering av svensk ekstremmetall, som motvekt til engelskspråklige forskeres påstander om svensk popmusikks "anonymitet" (s. 123). Koblingen mellom geografi og musikk er spekulativ, men Nordström viser også at enhver teori av typen "skandinavisk vinter skaper frustrasjon som fører til sint musikk" fungerer som sosialt forankrede "sannheter" og dermed som identitetsforhandlinger.

Karin Erikssons kapittel om koblingen mellom popmusikk og tradisjonsmusikk stiller spørsmål om hvordan "det svenske" endrer seg gjennom sjangerhybrider og moderne musikkteknologi. Bossius' kapittel om Nordik Beat og EDM får ekstra aktualitet nå som Avicii er borte. Rasmus Fleischer skriver fornuftig og opplysende om Sverige som musikalsk eksportnasjon, i et mytekritisk kapittel som samtidig savner den typen komparativ analyse som forfatteren antyder. Jonas Bjälesjö undersøker musikkfestivalenes betydning og utvikling, med et historisk riss fra folkparkene til 1990-tallets unge entreprenører og veksten i antall festivaler. Sammen med de foregående gir kapittelet et bilde av inspirasjon og vekst på lokalnivå, og av en profesjonalisering og internasjonalisering av svensk musikkliv.

Del 4 omhandler persona-begrepet. I en tid da både artister og publikum

dyrker ideer om autentisitet, er kritiske analyser av persona og artistidentiteter noe av det viktigste musikkforskningen kan tilby. Her innfrir boka dessverre ikke anmelderens forventninger. Ulf Lindbergs studie av Ulf Lundell savner et kritisk perspektiv på Lundells egen generasjon: hvordan forstår hans jevnaldrende, de som også har et forhold til Dylan og Springsteen, hans prosjekt? Forfatterens tidvis klønete engelsk og hans tendens til journalistisk sjargong, som når forfatteren beskriver en sang som "butt-kicking" (s. 186), bidrar også til inntrykket av at dette er for ukritisk.

Karin Widegrens kapittel om The Knife er også svakere enn man kunne ønsket seg, med en analyse av stemme og autentisitet som forblir overfladisk. Widegren refererer til Philip Auslanders arbeid om persona, men går ikke kritisk nok til verks. Hun bruker også Butlers teori om den heteroseksuelle matrisen, men det overrasker meg også at hun ikke ser på kjønnsperformativitet i større grad.

Ann Werners kapittel om Titiyo analyserer artistens selvframstilling i mediene, supplert med analyser av tekster og musikk. Som de andre analysene i boka er disse tilgjengelige også for lesere uten musikkfaglig bakgrunn. Werner spør om hvordan vi snakker om rase og kjønn i svensk musikk, ettersom disse diskursene er preget av en angloamerikansk dominans, og samtalen om dem nødvendigvis er annerledes i Sverige enn for eksempel i USA. Kapittelet berører dermed også større samtaler om genus og handlekraft, som framstår som relevante også for ikke-svenske lesere.

Det litt uferdige inntrykket i del 4 preger også avslutningen. Morten Michelsens etterspill kaster et "blikk utenfra" på hvordan det svenske blir til over tid, i et kronologisk spenn fra Alice Babs til Max Martin. Betragtningene er interessante, men analysene er uensartede og av ulik lengde, og kapittelet føles mest som et arbeid som fortsatt er i utvikling. Redaktørens intervju med Mikael Wiehe lider på sin side under at en del nyanser, humor og ironi sannsynligvis har forsvunnet i oversettelsen. Slik intervjuet er, fungerer det nok for innforståtte fans, men det er ikke nødvendigvis lett tilgjengelig for de som ikke kjenner til artisten. Intervjuet viser slik sett et av antologiens problemer: svensk forskning på engelsk krever at både språk og forskningsarbeid holder et høyt nivå, fordi så mye av metoden ligger i hvordan forskeren skriver. Populærmusikkforskning på engelsk handler om å prestere både språklig og analytisk, og dersom språket svikter, preger det også forskningen.

Som helhet må man likevel kunne kalle *Made in Sweden* et vellykket tilskudd til internasjonal populærmusikkforskning. Mitt innledende spørsmål – hvordan ser og høres lokalt produsert popmusikk ut i en globalisert verden? – peker på behovet for kritisk historieskriving i lokal populærmusikk. En hensikt med denne bokserien kan være å framheve det enkelte lands egenart i populærmusikken, i en tid da engelsk språk og angloamerikanske idealer

strømlinjeformer musikken så den skal være globalt salgbar. *Made in Sweden* inntar slik sett en høyst relevant plass i svensk populærmusikkforskning, og det kan med fordel komme mer – både på svensk og engelsk – fra dette kildematerialet.

Jon Mikkel Broch Ålvik